

NORGES HØYESTERETT

Den 19. juni 2018 avsa Høyesterett dom i

HR-2018-1188-A, (sak nr. 2018/312), straffesak, anke over dom,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Leif Aleksandersen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Arntzen**: Saken gjelder fastsettelse av straff for erverv av 990 gram amfetamin. Hovedspørsmålet er hvilken betydning det har for straffutmålingen at handlingen er begått kort tid etter tingrettens dom for et tilsvarende, alvorligere forhold, men før denne dommen hadde vært behandlet i lagmannsretten.
- (2) Sakens forhistorie er i korte trekk:
- (3) A ble ved Lister tingretts dom 21. november 2016 dømt til fengsel i sju år og seks måneder for blant annet grove narkotikaforbrytelser begått i tiden fra ~~våren 2014 til høsten mars til 1. oktober~~* 2015. I dom 10. oktober 2017 reduserte Agder lagmannsrett straffen til fengsel i sju år. As anke over lagmannsrettens dom ble ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 8. februar 2018 ikke tillatt fremmet.
- (4) Rundt tre uker etter Lister tingretts dom ble A løslatt fra soning av den ubetingede delen av en dom fra juni 2015. Han ble samtidig ilagt meldeplikt tre ganger i uken i medhold av straffeprosessloven § 181. Mens meldeplikten besto og etter at As anke over tingrettens dom var henvist til behandling i lagmannsretten, begikk han narkotikaforbrytelsen som denne saken gjelder.
- (5) For dette nye forholdet ble A satt under tiltale 16. juni 2017 for overtredelse av straffeloven § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd, med følgende gjerningsbeskrivelse:

"Onsdag 15. februar 2017 ca. kl. 23.00 i eller ved ----- 00 i X, ervervet han etter forutgående avtale, 990 gram amfetamin. Narkotikaen ble hentet av B og fraktet til ----- i Y."

- (6) B var tiltalt i samme sak, og begge ble ved Kristiansand tingretts dom 18. september 2017 dømt i samsvar med tiltalen. B ble idømt fengsel i ett år, mens domsslutningen for så vidt gjelder straffekravet mot A lyder slik:

"A, født 00.00.1992, dømmes for:

1 – en – overtredelse av straffeloven (2005) § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd.

Gjerningstidspunkt: 15.02.2017.

Straffen settes til fengsel i 1 – ett – år og 6 – seks – måneder, jf. straffeloven (2005) § 79 bokstav b og § 82. Varetekt kommer til fradrag med 225 – tohundreogtjuefem – dager jf. straffeloven (2005) § 83."

- (7) Tingretten anvendte altså både straffeloven § 79 bokstav b om gjentakelsesstraff og § 82 om etterskuddsdom ved straffutmålingen. Det fremgår av premissene i dommen at det er Lister tingretts dom 21. november 2016 som er bakgrunnen for denne rettsanvendelsen.
- (8) A anket tingrettens bevisbedømmelse og straffutmåling til Agder lagmannsrett. Lagmannsretten avsa 12. januar 2018 dom med slik domsslutning for så vidt gjelder straffekravet:

"A, født 00.00.1992, dømmes for en overtredelse av straffeloven (2005) § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd til fengsel i 3 – tre – år og 3 – tre – måneder, jf. straffeloven (2005) § 79 bokstav b). Varetekt kommer til fradrag med 341 – trehundreogførtien – dager jf. straffeloven (2005) § 83."

- (9) Lagmannsretten fant at Lister tingretts dom 21. november 2016 verken ga grunnlag for å anvende straffeloven § 82 om etterskuddsdom eller § 79 bokstav b om gjentakelse. Paragraf 79 bokstav b ble derimot funnet anvendelig fordi A i 2012 var dømt for en mindre narkotikaovertrudelse.
- (10) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett for så vidt gjelder straffutmålingen, lovanvendelsen og idømte saksomkostninger. Ved ankeutvalgets beslutning 17. april 2018 ble bare anken over straffutmålingen tillatt fremmet.
- (11) *Mitt syn på saken:*
- (12) Det skal utmåles straff for en grov narkotikaovertrudelse som består i erverv av 990 gram amfetamin.
- (13) Selve hendelsesforløpet er beskrevet slik i lagmannsrettens dom:

"Lagmannsretten legger til grunn at de tiltalte ble pågrepet på fersk gjerning, og at begge har handlet forsettlig. A oppsøkte adressen i ----- 00 i X og bestilte amfetaminen fra noen 'polakker', som han under ankeforhandlingen bekreftet også hadde 'levert narkotika' til ham i 2015. Han fikk deretter B til å hente stoffet fra adressen i ----- 00 i X til verkstedet i Y hvor A på forhånd hadde anskaffet utstyr egnet til 'baking' og pakking av narkotikaen. A handlet med hensiktsforsett."

- (14) Høyesteretts ankeutvalg har i begrunnet beslutning inntatt i Rt-2014-846 anslått straffnivået for befatning med 900 gram amfetamin til drøye to år og seks måneders fengsel. Dette anslaget har fått tilslutning i senere straffutmålingspraksis. I HR-2017-1675-A viser førstvoterende i avsnitt 16 blant annet til denne avgjørelsen og uttaler at straffen for "en kurér som fører inn 1 200 gram amfetamin vil etter praksis ligge på fengsel i noe over tre år". Hva gjelder denne avgjørelsen bemerker jeg at innførsel av narkotika gjennomgående bedømmes strengere enn erverv, jf. Rt-2008-906 avsnitt 10. På den annen side straffes kuréerer gjennomgående noe mildere enn erververe, jf. Rt-2010-1562 avsnitt 15. Avgjørelsene i Rt-2014-846 og HR-2017-1675-A gir dermed et godt utgangspunkt for straffutmålingen i vår sak.
- (15) A ervervet et noe høyere kvantum enn i 2014-saken, og styrkegraden var på 24 prosent. Det følger av Rt-2008-1373 avsnitt 10 og 13 at det er lite aktuelt å foreta korreksjoner i straffen av nevneverdig omfang med mindre styrkegraden på amfetaminet er under 20 prosent. Ved straffutmålingen må det i skjerpene retning legges vekt på at A hadde rollen som hovedmann, og at han handlet ut fra profittmotiv.
- (16) Så langt mener jeg straffen bør settes til fengsel i to år og ni måneder.
- (17) A er straffedømt flere ganger tidligere, men disse dommene gjelder stort sett forhold av en annen karakter enn den han nå er dømt for. Ved Lister tingretts dom 12. juni 2012 ble han riktignok dømt for blant annet å ha innført 120 Pex-2 tabletter inneholdende det narkotiske virkestoffet alprazolam. Selv om dommen oppfyller inngangskriteriet for gjentakelsesbestemmelsene i så vel straffeloven § 77 bokstav k som § 79 bokstav b, finner jeg likevel ikke grunn til å anvende disse bestemmelsene i saken her. Dommen gjelder en mindre narkotikaovertrødelse som tingretten bedømte som en skjerpene omstendighet ved utmålingen av fengselsstraffen for de mer alvorlige lovbruddene, jf. straffeloven 1902 § 63 andre ledd. Forholdet ligger dessuten relativt langt tilbake i tid og ble begått da A var 19 år.
- (18) Det er videre på det rene at Lister tingretts narkotikadom 21. november 2016 verken gir grunnlag for å anvende § 77 bokstav k eller § 79 bokstav b. Dommen var ikke rettskraftig – og fullbyrdelsen følgelig heller ikke påbegynt – da forholdet i vår sak ble begått.
- (19) Jeg kan ikke se at det foreligger formildende omstendigheter i saken. Spørsmålet er likevel om det ved straffutmålingen skal ses hen til prinsippet i straffeloven § 82 om etterskuddsdom, som i andre ledd viser til § 79 om utmåling av straff for flere lovbrudd (konkurrens). Partene er enige om at § 82 ikke kommer direkte til anvendelse fordi det nye forholdet er begått *etter* Lister tingretts dom 21. november 2016. Jeg er enig i dette:
- (20) Før to-instansreformen, som trådte i kraft i 1995, ble det antatt at den tilsvarende bestemmelsen om etterskuddsdom i straffeloven 1902 § 64 første ledd kom til anvendelse på handlinger som var begått før lagmannsretten hadde avsagt dom etter fornyet behandling av skyldspørsmålet. Dette må sees i sammenheng med at straffeprosessloven § 7 åpnet adgang til å forene saker som normalt skulle vært behandlet av herreds- eller byrett, til felles behandling med saken som sto til fornyet behandling i lagmannsretten. I Rt-2001-1606 redegjøres det på side 1608-1609 for de uheldige kriminalpolitiske konsekvensene av å videreføre denne rettstilstanden under den nye to-instansordningen, som gir langt større mulighet for å få prøvd skyldspørsmålet i to instanser. Høyesterett la derfor til grunn at skjæringstidspunktet ved anvendelsen av § 64 første ledd – både ved

fullstendig og begrenset anke – er domsavsigelsen i første instans. Samtidig ble det uttalt at det ved fastsettelse av straff for handlinger begått etter dette skjæringstidspunktet må "tas et visst hensyn til den samlede soningstid" i de ulike straffedommene.

- (21) I Rt-2005-1625 ble den tidligere straffutmålingspraksis med å ta et visst hensyn til den samlede soningstid drøftet i lys av at gjentakelsesbestemmelsen i straffeloven 1902 § 61 ved en lovendring i 2003 ble gjort generell. I dommens avsnitt 17 heter det:
- "I denne sammenheng bemerker jeg at det er vanskelig å se hvorfor det bør gis en 'kvantumsrabatt' når en domfelt kort tid etter en straffedom begår nye straffbare handlinger, mens det derimot er en skjerpene omstendighet når handlingen begås etter at fullbyrdelsen av straffen er påbegynt. Dette fremheves også av Straffelovkommisjonen i NOU 1992:23 side 226. Og etter endringen av straffeloven § 61, hvor lovgiver klart tilkjennegav at gjentakelse ofte skal straffes strengere enn tidligere, er det vanskelig å se at den nevnte praksis bør videreføres."**
- (22) Dette synet på tidligere straffutmålingspraksis ble videreført i Rt-2009-435. Høyesterett fant der ikke grunn til å se hen til to tidligere dommer på tilsammen fengsel i tre år og seks måneder ved fastsettelse av straffen for de nye forholdene, som i utgangspunktet tilsa en fengselsstraff av tilsvarende lengde.
- (23) I Rt-2010-1283 la derimot et flertall på tre dommere til grunn at det ved straffutmålingen for en grov narkotikaforbrytelse begått etter skjæringstidspunktet for anvendelsen av § 64, etter omstendighetene likevel kunne sees hen til prinsippet i denne bestemmelsen. Om dette uttaler førstvoterende følgende i avsnitt 30:
- "På grunnlag av de generelle uttalelser i Rt-2005-1625 og Rt-2009-435 vil det normalt også være meget begrenset rom for anvendelse av prinsippet i § 64 utenfor bestemmelsens anvendelsesområde. De to avgjørelsene gjaldt imidlertid konkrete forhold som ikke er sammenlignbare med det straffutmålingsspørsmål som nå er til avgjørelse. I saken fra 2005 ble straffen for forsøk på tyveri satt til fengsel i 40 dager, og i saken fra 2009 gjaldt det et tilfelle der forlengelsen i soningstid skyldtes straffbare forhold begått for å unndra seg soning av fengselsstraff. Avgjørelsene er etter mitt syn ikke til hinder for at det etter omstendighetene kan sees hen til at den samlede soningstid vil bli meget lang om det ved straffutmålingen helt ses bort fra den tidligere domfellelse."**
- (24) Domfelte ble idømt fengsel i sju år for å ha medvirket til innførsel av 40 kilo amfetamin. Ved straffutmålingen så flertallet hen til den forutgående dommen på fengsel i seks år hovedsakelig for innførsel av et større parti hasj. Hvilken reduksjon som ble gjort på grunn av den samlede soningstidens lengde, er imidlertid uklart. Flertallet tok utgangspunkt i en straff på fengsel i ti år, men gjorde "en betydelig reduksjon i straffen" under henvisning til at domfelte hadde avgitt en uforbeholden tilståelse og dessuten bidratt til å oppklare saken mot de fem medtiltalte. Under disse omstendigheter kan det ikke ha dreiet seg om mer enn noen måneders reduksjon. Mindretallet på to dommere, som mente at straffen burde settes til fengsel i åtte år og seks måneder, fant på sin side ikke grunnlag for å legge vekt på hensynet til den samlede soningstiden. Etter mitt syn må dommen anses som et grensetilfelle for når det kan være aktuelt å se hen til prinsippet i den tilsvarende bestemmelsen i straffeloven § 82 utenfor bestemmelsens anvendelsesområde.
- (25) Et mer typisk tilfelle for prinsippets anvendelsesområde finnes i Rt-2012-1145. Også i denne dommen ble det tatt utgangspunkt i at prinsippet i § 64 "normalt ikke skal gis

tilsvarende anvendelse" ved utmålingen av straff for handlinger begått etter tingrettens dom i den første saken. I avsnitt 21 ble det lagt til grunn at det likevel kan være aktuelt å ta et visst hensyn til den samlede soningstiden særlig "ved langvarige fengselsstraffer der den første straffen ikke er ferdig sonet". I denne saken var det snakk om svært alvorlige narkotikaforbrytelser begått både før og etter skjæringstidspunktet i straffeloven § 64, og som ville gitt en samlet soningstid på mellom 24 og 25 års fengsel.

- (26) Rettstilstanden kan etter dette sammenfattes slik at det er et meget begrenset rom for å anvende prinsippet i straffeloven § 82 utenfor bestemmelsens anvendelsesområde. Bare i de tilfellene den samlede straffen ellers ville blitt urimelig lang, og den første straffen ikke er ferdig sonet, kan det ved straffutmålingen være grunn til å se hen til den samlede soningstiden. En helt generell skjønnsmessig adgang til å se hen til prinsippet i § 82 vil ikke bare skape usikkerhet ved straffutmålingen, men også ha uheldige kriminalpolitiske konsekvenser.
- (27) I vår sak ble den straffbare handlingen begått kort tid etter domfellelsen i tingretten for en alvorlig narkotikaovertrødelse som endte med fengsel i sju år. Med en samlet straff på fengsel i ni år og ni måneder finner jeg ikke grunnlag for å se hen til prinsippet i straffeloven § 82. Den straffbare handlingen ble for øvrig begått på et tidspunkt da A hadde meldeplikt til politiet etter løslatelse fra soning av en deldom. I en slik situasjon vil det etter mitt syn virke direkte støtende om han samtidig skulle nyte godt av en "kvantumsrabatt".
- (28) Soningen av straffen A ble idømt ved Agder lagmannsretts dom 10. oktober 2017 ble påbegynt 4. mai 2018. I tråd med forsvarers anmodning finner jeg grunn til å avsi en fellesdom med denne dommen på til sammen fengsel i ni år og ni måneder, jf. straffeloven § 82 fjerde ledd, jf. Rt-1976-1512 og Matningsdal, Straffeloven, Alminnelige bestemmelser side 781. Ved soningen av straffen tilkommer A fradrag med til sammen 769 dager for utholdt varetekt frem til påbegynt soning 4. mai 2018.
- (29) Jeg stemmer for denne

D O M :

For de forhold A er dømt for ved Agder lagmannsretts dom 10. oktober 2017 og Agder lagmannsretts dom 12. januar 2018 settes fellesstraffen til fengsel i 9 – ni – år og 9 – ni – måneder. Til fradrag for utholdt varetekt kommer 769 – sjuhundredeogsekstini – dager.

- (30) Dommer **Matheson:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (31) Dommer **Bull:** Likeså.
- (32) Kst. dommer **Sverdrup:** Likeså.
- (33) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(34) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

For de forhold A er dømt for ved Agder lagmannsretts dom 10. oktober 2017 og Agder lagmannsretts dom 12. januar 2018 settes fellesstraffen til fengsel i 9 – ni – år og 9 – ni – måneder. Til fradrag for utholdt varetekt kommer 769 – sjuhundredeogsekstini – dager.

**Rettet i medhold av straffeprosessloven § 44, 13. august 2018, høyesterettsdommer Magnus Matningsdal*

Riktig utskrift bekrefte: